

1982. évi 10. törvényerejű rendelet

a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról 1979. december 18-án New Yorkban elfogadott egyezmény kihirdetéséről¹

Hatályos: 1990. 12. 31. –

[A Magyar Népköztársaság² Elnöki Tanácsa megerősítő okiratának letétbe helyezése az Egyesült Nemzetek Szervezete főtitkáránál 1980. december 22-én megtörtént. Az egyezmény 27. cikke (1) bekezdése alapján 1981. szeptember 3-án hatályba lépett, e napon lépett hatályba a Magyar Népköztársaság tekintetében is.]

1. § A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról, 1979. december 18-án New Yorkban elfogadott egyezményt e törvényerejű rendelettel kihirdeti.

2. § Az egyezmény hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

Egyezmény a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések (diszkrimináció) minden formájának kiküszöböléséről

A jelen Egyezmény Részes Államai,

Rámutatva arra, hogy az Egyesült Nemzetek Alapokmánya újlag megerősíti az alapvető emberi jogokba, az ember személyének méltóságába és értékességébe, valamint a férfiak és a nők egyenlő jogaiba vetett hitet,

Rámutatva arra, hogy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata megerősíti a hátrányos megkülönböztetések megengedhetlenségének elvét és kinyilvánítja, hogy minden ember szabadnak, valamint a méltóság és a jogok szempontjából egyenlőnek született, továbbá, hogy mindenfajta megkülönböztetés nélkül, ideértve a nemek közötti megkülönböztetést is - mindenkit megillet az említett Nyilatkozatban felsorolt összes jog és szabadságjog,

Rámutatva arra, hogy az emberi jogokra vonatkozó nemzetközi egyezmények Részes Államai kötelesek egyenlő gazdasági, társadalmi, kulturális, polgári és politikai jogokat biztosítani a férfiak és a nők számára,

Figyelembe véve az Egyesült Nemzetek és a szakosított intézmények védnöksége alatt létrejött, a férfiak és a nők jogegyenlőségének előmozdítását célzó nemzetközi egyezményeket,

Rámutatva egyben az Egyesült Nemzetek és a szakosított intézmények által elfogadott, a férfiak és a nők jogegyenlőségének előmozdítását célzó határozatokra, nyilatkozatokra és ajánlásokra,

Aggódva azonban amiatt, hogy az említett különböző okmányok ellenére a nőkkel szemben továbbra is léteznek széleskörű hátrányos megkülönböztetések,

Emlékeztetve arra, hogy a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések sértik a jogok egyenlőségének és az emberi méltóság tiszteletének elveit, akadályai annak, hogy a nők a férfiakéval egyenlő feltételek mellett vegyenek részt országaik politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális életében, gátolják a társadalom és a család jólétének növekedését, valamint megnehezítik, hogy a nők országaik és az emberiség szolgálatában teljes mértékben kibontakoztassák a bennük rejlő lehetőségeket,

Aggódva amiatt, hogy a szegénység által sújtott helyzetekben a nők jutnak hozzá a legcsekélyebb mértékben az élelemhez, az egészségügyi szolgáltatásokhoz, az oktatáshoz, a képzéshez és a foglalkoztatási lehetőségekhez, valamint egyéb szükségletek kielégítéséhez,

Abban a meggyőződésben, hogy a méltányosságra és az igazságosságra alapozott új nemzetközi gazdasági rend kialakítása lényeges mértékben hozzájárul majd a férfiak és a nők közötti egyenlőség biztosításának előmozdításához,

Hangsúlyozva, hogy az apartheid, a fajgyűlölet, a faji megkülönböztetés, a gyarmatosítás és az újgyarmatosítás, az agresszió, az idegen megszállás és uralom, valamint az Államok belső ügyeibe való beavatkozás minden formájának megszüntetése lényeges a férfiak és a nők egyenlő jogainak teljes biztosításához,

Határozottan állítva, hogy a nemzetközi béke és biztonság megerősítése, a nemzetközi feszültség enyhítése, az államok közötti kölcsönös együttműködés függetlenül társadalmi és gazdasági rendszereiktől, a szigorú és hatékony nemzetközi ellenőrzés alá helyezett, általános és teljes leszerelés és különösen az atomfegyverekre vonatkozó leszerelés,

az igazságosság, egyenlőség és kölcsönös előnyök elveinek megerősítése az államközi kapcsolatokban, az idegen és gyarmati uralom, valamint külföldi megszállás alatt élő népek önrendelkezésre és függetlenségre vonatkozó jogának megvalósítása, csakúgy, mint a nemzeti szuverenitás és a területi épség tiszteletbentartása előmozdítja a társadalmi haladást és fejlődést és következésképpen hozzájárul majd a férfiak és a nők közötti teljes egyenlőség eléréséhez,

Abban a meggyőződésben, hogy egy ország teljes és maradéktalan fejlődése, a világ jóléte és a béke ügye megköveteli a nőknek minden területen való teljes közreműködését, a férfiakéval egyenlő feltételek mellett,

Szem előtt tartva a nőknek a család jólétében és a társadalom fejlesztésében való, eddig nem teljes mértékben elismert, jelentős közreműködését, az anyaság társadalmi jelentőségét, továbbá mindkét szülő szerepét a családban és a gyermekek felnevelésében, és annak tudatában, hogy a nők az utódok létrehozásában játszott szerepe nem lehet hátrányos megkülönböztetés alapja, hanem a gyermekek nevelése megköveteli a felelősség megosztását a férfiak és a nők, valamint a társadalom egésze között,

Tudatában annak, hogy a társadalomban és a családban a férfiak által betöltött hagyományos szerepnek, valamint a nők szerepének megváltoztatása szükséges a férfiak és a nők közötti teljes egyenlőség eléréséhez,

Eltökélve arra, hogy megvalósítsák a nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések kiküszöböléséről szóló Nyilatkozatban felsorolt elveket, és hogy - ebből a célból megteszik a szükséges intézkedéseket a megkülönböztetés minden formájának és megnyilvánulásának megszüntetésére,

Megállapodtak a következőkben:

I. RÉSZ

1. cikk

Az Egyezmény vonatkozásában a „nőkkel szemben alkalmazott megkülönböztetés (diszkrimináció)” a nemi hovatartozás miatti minden olyan megkülönböztetést, kizárást vagy korlátozást jelent, amelynek az a hatása vagy célja, hogy csorbítsa vagy megsemmisítse a politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális, polgári vagy bármely más területen fennálló emberi jogoknak és alapvető szabadságjogoknak elismerését és megvalósítását a férfiak és a nők közötti egyenlőség alapján, nők által való gyakorlatát, függetlenül családi állapotuktól.

2. cikk

A Részes Államok elítélik a nőkkel szemben alkalmazott megkülönböztetés minden formáját, megállapodnak abban, hogy minden megfelelő eszközzel és haladék nélkül olyan politikát folytatnak, amely kiküszöböli a nőkkel szembeni megkülönböztetést, és ebből a célból kötelezettséget vállalnak arra, hogy:

a) beiktatják a nők és a férfiak egyenlőségének elvét nemzeti alkotmányukba vagy más, megfelelő jogszabályaikba, amennyiben ez eddig még nem történt volna meg, és jogi és egyéb megfelelő eszközökkel gondoskodnak az említett elv gyakorlati megvalósításáról;

b) megfelelő jogszabályokat és más intézkedéseket fogadnak el, ideértve - szükség esetén - a szankciókat is, a nőkkel szembeni mindenfajta megkülönböztetés megtiltása végett;

c) a férfiakéval egyenlő alapon létrehozzák a nők jogainak törvényes védelmét, továbbá megfelelő hatáskörű bíróságok és más közintézmények útján biztosítják a nők hatékony védelmét a megkülönböztetés minden megnyilvánulásával szemben;

d) tartózkodnak a nőkkel szemben mindenféle megkülönböztető cselekménytől vagy gyakorlattól és gondoskodnak arról, hogy az állami szervek és intézmények az említett kötelezettséggel összhangban járjanak el;

e) megteszik az összes szükséges intézkedést, hogy kiküszöböljék a nőkkel szemben bármely személy, szervezet vagy vállalat által alkalmazott megkülönböztetést;

f) megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogszabályalkotást is, abból a célból, hogy módosítsák vagy hatályon kívül helyezték azokat a hatályos törvényeket, rendeleteket, és megváltoztassák azokat a szokásokat és gyakorlatokat, amelyek a nőkkel szemben megkülönböztetést jelentenek;

g) hatályon kívül helyezik mindazon büntető jogszabályait, amelyek a nőkkel szemben megkülönböztetést jelentenek.

3. cikk

A Részes Államok minden területen, különösen politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális területen, megtesznek minden szükséges intézkedést, ideértve a jogszabályalkotást is, a nők teljes mértékű fejlődésének és előrehaladásának biztosítása érdekében, hogy biztosítsák számukra - a férfiakkal való egyenlőség alapján - az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok gyakorlását és élvezését.

4. cikk

1. A Részes Államokban a férfiak és a nők közötti tényleges egyenlőség elérésének meggyorsítása érdekében hozott átmeneti intézkedéseket nem lehet az Egyezményben meghatározott megkülönböztetésnek tekinteni, de ez semmiképpen nem jelentheti az

egyenlőtlen vagy elkülönített bánásmód fenntartását; ezeket az intézkedéseket meg kell szüntetni akkor, amikor a lehetőségek és a bánásmód egyenlőségének célkitűzései megvalósultak.

2. A Részes Államok részéről az anyaság védelmét célzó különleges intézkedések elfogadását, ideértve az Egyezményben foglalt ilyen intézkedéseket is, nem lehet megkülönböztető jellegűnek minősíteni.

5. cikk

A Részes Államok kötelesek minden megfelelő intézkedést megtenni, hogy:

a) megváltozzanak a férfiak és a nők társadalmi és kulturális viselkedési formái, azzal a céllal, hogy megszüntessék mindazokat az előítéleteket, valamint szokásokra alapozott és egyéb gyakorlatokat, amelyek bármelyik nem alsóbbrendűségének vagy felsőbbrendűségének avagy a férfiak és a nők hagyományokhoz igazodóan megmerevített szerepkörének elképzelésén nyugszanak;

b) gondoskodjanak arról, hogy a családi nevelés felölelje az anyaság, mint társadalmi feladat megfelelő megértését, valamint annak felismerését, hogy a férfiakat és a nőket közös felelősség terheli gyermekeik felnevelésében és fejlődésük biztosításában, értve ezalatt azt, hogy a gyermekek érdeke minden esetben elsődleges fontosságú szempont.

6. cikk

A Részes Államok kötelesek minden megfelelő intézkedést megtenni, ideértve a jogszabályalkotást is, abból a célból, hogy elfojtsák a nőkereskedésnek és a nők prostitúciós kizsákmányolásának minden formáját.

II. RÉSZ

7. cikk

A Részes Államok kötelesek minden megfelelő intézkedést megtenni a nőkkel szemben az ország politikai és közéletében alkalmazott megkülönböztetés kiküszöbölésére, és különösen kötelesek - a férfiakéval azonos feltételek mellett - biztosítani a nők számára a jogot arra, hogy

a) minden választáson és népszavazáson szavazzanak, továbbá, hogy választhatók legyenek minden nyilvánosan választott testületbe történő választások során;

b) részt vegyenek a kormánypolitika kialakításában és annak végrehajtásában, valamint, hogy közszolgálati tisztségeket tölthessenek be és elláthassanak minden közéleti feladatot minden kormányzati szinten;

c) részt vegyenek az olyan nem állami szervezetek és egyesületek munkájában, amelyek az ország közéletének és politikai életének kérdéseivel foglalkoznak.

8. cikk

A Részes Államok kötelesek minden megfelelő intézkedést megtenni annak biztosítására, hogy a nők számára, a férfiakéval azonos feltételek mellett, lehetőség nyíljon kormányuknak nemzetközi szinten való képviselésére, valamint a nemzetközi szervezetek munkájában való részvételre.

9. cikk

1. A Részes Államok kötelesek a nőknek a férfiakéval egyenlő jogokat biztosítani állampolgárságuk megszerzésére, megváltoztatására vagy megtartására. Különösen kötelesek a nők számára biztosítani azt, hogy sem egy külföldivel kötött házasság, sem a férj által a saját állampolgárságának a házasság alatt történt megváltoztatása ne változtassa meg önmagában a feleség állampolgárságát, ne tegye őt hontalanná vagy ne kényszerítse rá a férjének állampolgárságát.

2. A Részes Államok kötelesek a nők számára a férfiakéval egyenlő jogokat biztosítani a gyermekeik állampolgárságát illetően.

III. RÉSZ

10. cikk

A Részes Államok kötelesek minden megfelelő intézkedést megtenni a nőkkel szemben alkalmazott megkülönböztetés kiküszöbölésére abból a célból, hogy a férfiakéval egyenlő jogokat biztosítsanak számukra az oktatás területén a férfiak és a nők egyenlőségének alapján, kötelesek különösen biztosítani:

- a) egyenlő feltételeket a pályaválasztásban, a tanulásban és az oklevél megszerzésében vidéken és városban minden oktatási intézménytípusban; ezt az egyenlőséget az iskolaelőkészítő, az általános iskolai, a szakiskolai, a szakmunkástanulói és a középfokú szakiskolai képzés, valamint a szakmai továbbképzés minden típusában biztosítani kell;
- b) ugyanazon tananyagok elsajátítását, ugyanazon vizsgák letételét, ugyanolyan képzettségű oktató személyzet közreműködését, ugyanolyan minőségű iskolai épületekben és felszereltség mellett;
- c) a férfiak és a nők szerepköreit illetően hagyományosan kialakult és megmerevedett elképzelések kiküszöbölését az oktatás minden szintjén és minden formájában, ösztönözve a koedukációt és más olyan oktatási típusokat, amelyek segítenek ennek az elvnek elérésében és - különösen - a tankönyvek és tantervek felülvizsgálata, valamint az oktatási módszerek kiigazítása útján;
- d) azonos lehetőségeket az ösztöndíjak és más tanulmányi juttatások előnyeinek élvezésére;
- e) azonos lehetőségeket a tanulmányok folytatására, ideértve a felnőttoktatást és funkcionális írás-olvasás oktatási programokat, különösen azokat a tanfolyamokat, amelyek célja, hogy a lehető legrövidebb időn belül csökkentsék a férfiak és a nők közötti képzettségbeli különbséget;
- f) a női hallgatók lemorzsolódási arányainak csökkentését, továbbá tanfolyamok megszervezését olyan leányok és asszonyok részére, akik idő előtt abbahagyták az iskolai tanulmányaikat;
- g) azonos lehetőségeket a sportokban és a testnevelési oktatásban való részvételre;
- h) azokhoz a sajátosan az oktatásra vonatkozó adatokhoz való hozzájutást, melyek célja a családok egészségének és jólétének biztosításában való segítségnyújtás, ideértve a családtervezési tájékoztatást és szaktanácsadást is.

11. cikk

1. A Részes Államok kötelesek minden szükséges intézkedést megtenni a nőkkel szemben a foglalkoztatás területén alkalmazott megkülönböztetések kiküszöbölésére, abból a célból, hogy a férfiak és a nők közötti egyenlőség alapján azonos jogokat biztosítsanak, különösen:

- a) a munkához való jogot, amely minden ember elidegeníthetetlen joga;
- b) azonos foglalkoztatási lehetőségekhez való jogot, ideértve azt is, hogy ugyanazon ismérveket kell alkalmazni kiválasztáskor a foglalkoztatás területén;
- c) a szabad munkavállalás és szakmaválasztás jogát, az előlépésre, a foglalkoztatás biztonságára, továbbá az összes kedvezményre és szolgáltatási feltételre vonatkozó jogot, a szakmai képzéshez és átképzéshez való jogot, ideértve a szakmunkástanuló-képzést, a magasabb fokú szakmai képzést és a folyamatos továbbképzést is;
- d) az egyenlő munkabérhez való jogot, ideértve a jutalmakat is, továbbá jogot az azonos értékű munkával kapcsolatos egyenlő elbánásra, valamint a munka minőségének értékelésével kapcsolatos elbánás egyenlőségére;
- e) jogot a társadalombiztosításhoz, különösen nyugdíjbavonulás, munkanélküliség, betegség, rokkantság, valamint az idős kor és más munkaképtelenség esetében, továbbá jogot a fizetett szabadsághoz;
- f) jogot az egészség védelméhez és a biztonságos munkakörülményekhez, ideértve a pihenéshez való jogot is.

2. Abból a célból, hogy meggátolják a nőkkel szemben a házasságuk vagy az anyaságuk miatti megkülönböztetést, továbbá hogy biztosítsák a munkához való tényleges jogot, a Részes Államok kötelesek megfelelő intézkedéseket tenni;

- a) szankciók kilátásba helyezésével megtiltani a terhesség vagy a szülési szabadság miatti elbocsátást, továbbá a családi állapotra tekintettel történő megkülönböztetést az elbocsátásokkor;
- b) bevezetni a fizetéssel vagy hasonló szociális kedvezményekkel járó szülési szabadságot a korábbi munkahely, rangsorolás vagy szociális juttatások elvesztése nélkül;
- c) ösztönözni az olyan szükséges, kiegészítő szociális szolgáltatások nyújtását, amelyek lehetővé teszik a szülőknek, hogy összeegyeztessék családi kötelezettségeiket a munkahelyi kötelezettségeikkel és a közéletben való részvétellel, elsősorban a gyermekgondozó intézmények hálózata létesítésének és fejlesztésének előmozdítása útján;
- d) különleges védelmet biztosítani a nők részére terhességük alatt az olyan jellegű munkában, amely bizonyítottan ártalmas számukra.

3. A tudományos és technikai ismereteknek megfelelően az e cikkben szabályozott védelmet biztosító jogszabályokat időközönként felül kell vizsgálni és szükség szerint hatályon kívül helyezni vagy kiegészíteni.

12. cikk

1. A Részes Államok kötelesek megtenni minden megfelelő intézkedést a nőkkel szemben az egészségügyi ellátás területén alkalmazott megkülönböztetés kiküszöbölésére, abból a célból, hogy a férfiak és a nők egyenlőségének alapján biztosítsák a nők